

POUČENÍ DÁRCE KRVE

I. OHROŽENÍ PŘÍJEMCE KREVNÍ TRANSFUZE

Léčba krví a krevními složkami přináší příjemci transfuze riziko přenosu infekční choroby od dárce krve. Nemocí přenosných krví je celá řada, z praktického hlediska jsou nejvýznamnější infekční žloutenka typu B, C, HIV a syfilis.

Riziko přenosu infekce se snažíme snížit: A) výběrem dárce
B) vyšetřením odebrané krve

A) Výběr dárce krve a krevních složek

Riziko výskytu nemoci přenosné krví zvyšuje:

- úzký kontakt s nemocným se žloutenkou (rodina, zaměstnání, sexuální partner) v uplynulém roce
- úzký kontakt s osobou infikovanou HIV nebo s onemocněním AIDS
- úzký kontakt s nemocným s krvácivou chorobou (hemofilie apod.)
- pobyt v nápravném zařízení (vězení) v posledních 6 měsících
- návštěva tropických zemí v posledních 6 měsících (malárie ap.)
- tetování, piercing, propichování uší, akupunktura v posledních 6 měsících
- pasivní imunizace (očkování) proti žloutence typu B v posledním roce (např. při poranění jehlou u zdravotníků)
- opakovaná léčba krevními deriváty (albumin, imunoglobuliny aj.)
- léčba lidským růstovým hormonem v minulosti
- výskyt Creutzfeldt-Jacobovy nemoci v pokrevním příbuzenstvu
- neurochirurgický zákrok s použitím štěpu tvrdé pleny mozkové
- střídání náhodných sexuálních partnerů
- pohlavní styk s osobami stejného pohlaví
- pohlavní styk provozovaný pro peníze nebo drogy (prostituce)
- pohlavní styk s rizikovou osobou
- léčba nebo sledování pro pohlavní chorobu
- toxikomanie a alkoholismus
- injekční aplikace drog, steroidů nebo hormonů nepředepsaných (i v minulosti)

Pokud patříte do některé z uvedených skupin,

**DNES PROSÍM
NEDARUJTE!**

**V případě pochybností se
poradte s lékařem nebo
zdravotnickým personálem.**

**Pokud jste dnes daroval/a
a v průběhu odběru nebo
po odběru jste si uvědomil/a,
že by darovaná krev nebo
plazma mohla být riziková,
vyplňte formulář
SAMOVYLOUČENÍ.**

PRAVIDELNÉ DÁRCOVSTVÍ

Riziko přenosu infekční nemoci na příjemce transfuzního přípravku je nižší, pokud je dárce krve vyšetřen opakovaně (optimálně v odstupu 3-6 měsíců).

Proto se obracíme na dárce krve s prosbou, aby darovali krev pravidelně.

NEPLACENÉ DÁRCOVSTVÍ

Riziko přenosu infekční nemoci na příjemce transfuzního přípravku je nižší, pokud není dárce motivován přímým finančním prospěchem (dárce např. neuvede některé významné údaje).

Proto dáváme přednost čestnému dárcovství.

POUČENÍ DÁRCE KRVE

B) Vyšetření odebrané krve

Kromě vyplnění „Dotazníku pro dárce krve a plazmy“ před odběrem a posouzení zdravotní způsobilosti k odběru lékařem (pohovor), analyzujeme každou krev odebranou k výrobě transfuzních přípravků na přítomnost infekce:

HBV (žloutenka B)	HCV (žloutenka C)
HIV (původce AIDS)	syfilis (lues, příjice)

I přes uvedený způsob vyšetření nejsme schopni zaručit příjemci (tj. nemocnému) naprostou bezpečnost krevní transfuze (např. test na přítomnost infekce může být založen na průkazu protilátek, které se mohou u dárce vytvořit až za 6-8 týdnů po nákaze). Spolupráce s dárce a vzájemná důvěra má tedy zásadní význam. Údaje o zdravotním stavu dárce uchováváme v jeho dokumentaci.

ZMĚNA ZDRAVOTNÍHO STAVU PO ODBĚRU

Pokud v období 7 dní po odběru došlo u Vás k rozvoji infekční choroby, která by mohla ohrozit příjemce transfuze, informujte, prosíme, zařízení transfuzní služby.

II. RIZIKO PRO DÁRCE KRVE

A) Odběr krve ne zcela zdravému dárci

Odběrem krve by mohl být ve vzácných případech poškozen dárce s nedostatkem odebírané složky, proto před odběrem analyzujeme krevní obraz. Posouzení zdravotní způsobilosti lékařem je formou „preventivní prohlídky“ a dárce tak získává (zdarma) údaje o svém zdravotním stavu. U přístrojových (aferetických) odběrů se doplňuje vyšetření EKG, analýza imunoglobulinu IgG a celkové bílkoviny jednou za rok.

B) Nežádoucí reakce na odběr

Jako nežádoucí reakce na odběr (komplikace) se může objevit:

- Krevní výron, modřina (špatný vpich, krvácení do podkoží po vpichu): riziko této komplikace lze snížit řádným stlačením místa vpichu po odběru.
- Celková reakce (tj. mdloby) je pomalým přizpůsobením krevního oběhu změnám při odběru nebo nepřiměřenou psychickou reakcí. Ke mdlobě dochází nejčastěji u dárců hladovějících, „uhoněných“ a při rychlém opuštění odběrového křesla. Důležitý je dostatečný příjem tekutin před odběrem.
- U přístrojových odběrů (kde se krev mimotělně mísí s protisrážlivým roztokem) může dojít vlivem kolísání hladiny vápníku k drobným svalovým záškubům (obvykle trnutí jazyka, mravenčení rtů aj.). Pokud by nebyl vápník před odběrem podán nebo rychlost odběru upravena, mohlo by dojít k větším křečím (zcela výjimečně by mohlo dojít k podobným komplikacím i z jiných příčin, zásady jejich prevence i průběh jsou obdobné). Důležité je, aby byl dárce řádně poučen a hlásil již první příznaky.

Všechny materiál používaný k vlastnímu odběru krve a plazmy, stejně tak i k odběru krve pro laboratorní vyšetření, je zásadně na jedno použití. ŽÁDNÉ RIZIKO PŘENOSU INFEKCE NA DÁRCE NEHROZÍ!

Zdroj: Doporučení výboru Společnosti pro transfuzní lékařství ČLS JEP č. STL_01, verze 6 (2019_07) V Šumperku dne: 1. 4. 2024